MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. április 30.[1]

C-253/19. sz. ügy

MH,
NI
kontra
OJ,
Novo Banco SA

(a Tribunal da Relação de Guimarães [guimarãesi fellebbviteli bíróság, Portugália] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Fizetésképtelenségi eljárás – Nemzetközi joghatóság – Az adós fő érdekeltségeinek központja”

I. Bevezetés

1. Az „fő érdekeltségek központja” fogalom alkotta az 1346/2000/EK rendelettel[2] létrehozott rendszer sarokkövét. Ez a fogalom e rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében szerepelt, és kapcsolóelvként szolgált azon joghatósággal rendelkező bíróságok kijelölése céljából, amelyek valamely adóssal szemben fizetésképtelenségi eljárást indíthattak. A fogalom értelmezésének módját a Bíróságnak a jogi személyekkel szemben megindított eljárásokkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlata[3] már jelentős mértékben tisztázta. A Bíróságnak azonban még nem volt lehetősége arra, hogy megvizsgálja a fogalom értelmezését önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet nem végző, a személyek és munkavállalók szabad mozgásához való jogát gyakorló magánszemélyek összefüggésében.

2. Az 1346/2000 rendeletet az (EU) 2015/848 rendelet[4] helyezte hatályon kívül, amely szintén használja a „fő érdekeltségek központja” kifejezést. A jelen ügy keretében a következő kérdés merül fel: a Bíróságnak az 1346/2000 rendelet keretében kidolgozott, és e kifejezésre vonatkozó ítélkezési gyakorlata alkalmazható-e, és ha igen, milyen mértékben, egy olyan ügyben, amely az említett helyzetben lévő magánszeméllyel szemben indult meg? Ezen ügy kapcsán a Bíróságnak lehetősége nyílik arra, hogy döntést hozzon minden olyan önálló tevékenységet nem végző személy fizetésképtelenségével kapcsolatos joghatóság kérdésében, aki a szabad mozgáshoz való jogát gyakorolja, és vagyonát a korábbi tartózkodási helye szerinti tagállamban tartja.

1 Eredeti nyelv: francia.

2 A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i tanácsi rendelet (HL 2000. L 160., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o.; helyesbítés: HL 2006. L 234., 43. o.)

3 Lásd: 2006. május 2-i Eurofood IFSC ítélet (C-341/04, EU:C:2006:281); 2011. október 20-i Interedil ítélet (C-396/09, EU:C:2011:671); 2011. december 15-i Rastelli Davide és C. ítélet (C-191/10, EU:C:2011:838).

4 A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 141., 19. o.; helyesbítés: HL 2016. L 349., 40. o.).

II. Jogi háttér

3. A 2015/848 rendelet „Nemzetközi joghatóság” címet viselő 3. cikke az (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„A fizetésképtelenségi eljárás (»fizetésképtelenségi főeljárás«) megindítására azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek területén az adós fő érdekeltségeinek központja található. A fő érdekeltségek központja az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható.

Gazdasági társaság vagy jogi személy esetén az ellenkező bizonyításáig a bejegyzett székhelyet kell vélelmezni a fő érdekeltségek központjának. Ez a vélelem csak abban az esetben állhat fenn, ha a bejegyzett székhely a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtását megelőző három hónapon belül nem került át másik tagállamba.

Önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig az adott magánszemély székhelyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni. Ez a vélelem csak abban az esetben állhat fenn, ha az adott magánszemély székhelye a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtását megelőző három hónapon belül nem került át másik tagállamba.

Egyéb magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig az adott magánszemély szokásos tartózkodási helyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni. Ez a vélelem csak abban az esetben állhat fenn, ha az adott magánszemély szokásos tartózkodási helye a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtását megelőző hat hónapon belül nem került át másik tagállamba.”

III. Az alapügy tényállása, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés és a Bíróság előtti eljárás

4. A felperesek házastársak, 2016 óta Norfolkban tartózkodnak (Egyesült Királyság), ahol munkavégzésre irányuló tevékenységet végeznek. A házaspár fizetésképtelensége megállapítását kérte a portugál bíróságoktól. Az első fokon eljáró bíróság a kérelmük vonatkozásában megállapította joghatósága hiányát arra tekintettel, hogy a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdése értelmében a felperesek fő érdekeltségi központja a szokásos tartózkodási helyük, vagyis az Egyesült Királyság.

5. A felperesek ezen ítélet ellen fellebbezést nyújtottak be a kérdést előterjesztő bírósághoz, arra hivatkozással, hogy az a 2015/848 rendelet által megállapított szabályok téves értelmezésén alapult. E tekintetben azt állították, hogy mivel az egyetlen ingatlanvagyonuk Portugáliában van, ahol a fizetésképtelenségüket eredményező valamennyi ügylet megvalósult, fő érdekeltségeik központja nem a szokásos tartózkodási helyükön, azaz az Egyesült Királyságban, hanem Portugáliában található. Egyébként sem áll fenn kapcsolat a jelenlegi tartózkodási helyük és a fizetésképtelenségükhöz vezető események között, amelyek teljes egészében Portugáliában következtek be.

6. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének helyes értelmezésével kapcsolatban, és különösen az e rendelkezésben az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyekre vonatkozó azon megdönthető vélelem megdöntéséhez szükséges kritériumokra vonatkozó kérdéseket teszi fel, amely szerint ilyen személyek esetében ellenkező bizonyításig a fő érdekeltségek központjának az érintett személy szokásos tartózkodási helyét kell tekinteni.

7. Ezzel összefüggésben ez a bíróság kiemeli, hogy e rendelet (30) preambulumbekezdése kimondja, hogy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyek esetében e vélelemnek megdönthetőnek kell lennie például akkor, ha az adós vagyonának jelentős része a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamon kívül található.

8. A kérdést előterjesztő bíróság ilyen körülmények között a 2019. február 14-i, a Bíróság hivatalához 2019. március 26-án beérkezett határozatával az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A [2015/848] rendelet értelmében azon tagállam bíróságai rendelkeznek-e joghatósággal valamely állampolgárral szembeni fizetésképtelenségi főeljárás megindítására, amelyben annak egyetlen ingatlanvagyona található, még akkor is, ha mind az ő, mind a legközelebbi családja szokásos tartózkodási helye azon másik tagállamban van, amelyben munkavállalóként dolgozik?”

9. Írásbeli észrevételeket a portugál kormány és az Európai Bizottság nyújtott be. Mivel egyik fél sem kérte tárgyalás tartását, a Bíróság úgy döntött, hogy tárgyalás nélkül határoz.

IV. Elemzés

10. Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első és negyedik albekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az utóbbi albekezdésben meghatározott vélelem megdönthető egy olyan tagállam javára, amelynek területén egy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet nem végző magánszemély adós egyetlen ingatlanvagyona található. Nemleges válasz esetén e bíróság azt kívánja megtudni, hogy mely tényezőknek kell teljesülniük ahhoz, hogy ez a vélelem e tagállam javára megdönthető legyen.

11. Meg kell jegyeznem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság nem határozza meg, hogy a 2015/848 rendelet mely rendelkezéseinek értelmezését kéri. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből azonban egyértelműen kitűnik, hogy e bíróságnak az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdése első és negyedik albekezdésének értelmezésével kapcsolatban vannak kétségei. Ezért azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést a jelen indítvány 10. pontjában leírt megfogalmazás szerint értse. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket. Továbbá, a Bíróság figyelembe vehet olyan uniós jogi normákat, amelyekre a nemzeti bíróság kérdésében nem hivatkozott [5]

12. Ebben az összefüggésben a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első és negyedik albekezdésének megfelelően azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal a fizetésképtelenségi főeljárás megindítására, amelynek területén az adós fő érdekeltségeinek központja található. [6] Azon magánszemélyek esetében, akik nem gyakorolnak önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet, ellenkező bizonyításig vélelmezni kell, hogy fő érdekeltségeik központja a szokásos tartózkodási helyük. [7] Kétségtelen, hogy a felperesek a személyek e kategóriájába tartoznak.

13. Következésképpen, ha a felperesek fő érdekeltségeinek központja megegyezik szokásos tartózkodási helyükkel, azaz az Egyesült Királyságban van, a portugál bíróságok nem rendelkeznek joghatósággal a fizetésképtelenségi eljárás megindítására. Ahhoz, hogy ilyen joghatósággal rendelkezzenek, a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében foglalt vélelemnek meg kell dőlnie annak a tagállamnak, vagyis Portugáliának a javára, amelynek területén a felperesek egyetlen ingatlanvagyona

5 Példaként lásd: 2017. szeptember 7-i Neto de Sousa ítélet (C-506/16, EU:C:2017:642, 23. pont); 2017. október 26-i Aqua Pro ítélet (C-407/16, EU:C:2017:817, 26. pont).

6 Lásd: a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése.

7 Lásd: a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdése.

található. Annak érdekében, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre hasznos választ lehessen adni, először is meg kell határozni, hogy milyen körülmények között lehet ezt a vélelmet megdönteni, majd azt kell meghatározni, hogy milyen tényezőknek kell teljesülniük ahhoz, hogy az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján a szokásos tartózkodási hely szerinti tagállamtól eltérő tagállam bíróságai joghatósággal rendelkezzenek.

14. A portugál kormány úgy véli, hogy főszabály szerint nem tekinthető elegendőnek e vélelem megdöntésére pusztán az a tény, hogy valakinek egyetlen ingatlanvagyona egy másik tagállam területén található. A Bizottság szerint ezt a vélelmet csak akkor lehet megdönteni, ha az adós egyetlen vagyoningatlana egy másik tagállamban található, és vagyonának jelentős részét jelenti, továbbá ha vannak olyan döntő tényezők, amelyek egyértelműen arra utalnak, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja ebben a tagállamban található.

15. Ebben az összefüggésben, míg a portugál kormány nagy mértékben a Bíróságnak a 2015/848 rendelet előtti rendeletre, nevezetesen az 1346/2000 rendeletre vonatkozó ítélkezési gyakorlatára támaszkodik, a Bizottság kevésbé tűnik biztosnak ennek az ítélkezési gyakorlatnak az eset körülményeire történő átültethetőségében. A Bizottság ugyanis rámutat arra, hogy annak megállapításához, hogy a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében szereplő vélelem megdönthető-e, figyelembe kell venni a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló egyezményre[8] vonatkozó ítélkezési gyakorlatot. Lényegében azt kell megvizsgálni, hogy vannak-e olyan körülmények, amelyek bizonyíthatják, hogy valamely helyzet szorosabb kapcsolatban van egy másik tagállammal, mint azzal, amelyre a vélelem vonatkozik.

16. Annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak hasznos választ lehessen adni, először megvizsgálom 2015/848 rendelet alkalmazhatóságát az alapeljárásban (A. cím). Ezután az 1346/2000 rendelettel összefüggésben kidolgozott ítélkezési gyakorlatnak a 2015/848 rendeletre való alkalmazhatóságával és az eset körülményeivel foglalkozom (B. cím). Végül megvizsgálom, hogy ezek a körülmények alkalmasak-e a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében szereplő vélelem megdöntésére, és lehetővé teszik-e a portugál bíróságok számára, hogy e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján megállapítsák a joghatóságukat (C. cím).

A. A 2015/848 rendelet alkalmazhatóságáról

17. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a 2015/848 rendelet értelmezésére annak megállapítása érdekében van szükség, hogy a portugál bíróságok rendelkeznek-e joghatósággal arra, hogy a felperesekkel szemben fizetésképtelenségi eljárást indítsanak.

18. Ezzel összefüggésben, a 2015/848 rendelet 92. cikke értelmében 2017. június 26-ától főszabály szerint ezt a rendeletet kell alkalmazni. Egyébként e rendelet 84. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy e rendelet rendelkezéseit kizárólag az e napon vagy e napot követően megindított fizetésképtelenségi eljárásokra kell alkalmazni.

19. Az a kérdés, hogy a felperesek kérelmére meg kell-e indítani a fizetésképtelenségi eljárást, valószínűleg azután merült fel, hogy a felperesek szokásos tartózkodási helye – 2016 folyamán – az Egyesült Királyságba került. Nem zárható ki tehát – ahogyan a nemzeti bíróság véli –, hogy a 2015/848 rendeletet kell alkalmazni a felperesek által a portugál bíróság előtt benyújtott keresetre. Ennélfogva olyan körülmények hiányában, amelyek alátámaszthatják azt a következtetést, hogy a 2015/848 rendelet nem alkalmazandó az alapeljárásban, továbbá figyelembe véve a Bíróság és a kérdést előterjesztő bíróság közötti feladatmegosztást, úgy gondolom, hogy ez az a rendelet, amelyet a jelen ügyben értelmezni kell.

8 1980. június 19-én Rómában aláírásra megnyitott egyezmény (HL 1980. L 266., 1. o.; kihirdette: a 2006. évi XXVIII. törvény).

20. A teljesség kedvéért megemlítem, hogy a 2015/848 rendelet (25) preambulumbekezdése kimondja, hogy ez utóbbit csak az olyan adósok tekintetében indított eljárásokra kell alkalmazni, amelyek fő érdekeltségeinek központja az Európai Unióban található. A Schmid ítéletében [9] a Bíróság megerősítette ennek az elvnek a kötelező jellegét, amely az 1346/2000 rendelet egyik hasonló preambulumbekezdésében szerepelt. Ebből következik, hogy az a tény, hogy az adós tartózkodási helye egy olyan tagállamban van, amely nem alkalmazza ezt a rendeletet, vagy egy harmadik államban található, nem zárja ki automatikusan e rendelet ezen adósra történő alkalmazhatóságát. Mindenesetre, ami a portugál bírósághoz fordulás valószínű időpontját illeti, az Egyesült Királyság nem tartozott e kategóriák egyikébe sem. A 2015/848 rendelet (87) preambulumbekezdése emlékeztet arra, hogy az Egyesült Királyság részt vett e rendelet elfogadásában és alkalmazásában. [10]

B. Az 1346/2000 rendeletre vonatkozó korábbi ítélkezési gyakorlat relevanciája a 2015/848 rendeletre tekintettel

21. A 2015/848 rendelet keretében éppúgy, mint az 1346/2000 rendeletben a „fő érdekeltségek központja” fogalmát használják az említett rendeletek 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott joghatósági szabály kapcsolóelveként, amely lehetővé teszi a fő fizetésképtelenségi eljárás megindítására joghatósággal rendelkező bíróságok meghatározását. Egyébként a 2015/848 rendeletben, hasonlóan az azt megelőző rendelet keretében elfogadott megoldáshoz, a fő érdekeltségek központja által alkotott kapcsolóelv közvetetten határozza meg a fizetésképtelenséggel kapcsolatos kérdésekre alkalmazandó jogot. [11]

22. Az ítélkezési gyakorlat szerint az 1346/2000 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében szereplő „fő érdekeltségek központja” fogalom önálló jelentéssel bír, és ezért egységesen, a nemzeti jogi szabályozásoktól függetlenül kell értelmezni. [12] Amint az a jelen indítvány 21. pontjából kitűnik, a 2015/848 rendelet – legalábbis nagyvonalakban – átveszi az 1346/2000 rendeletben alkalmazott megoldásokat. A „fő érdekeltségek központja” fogalmát ezért továbbra is az uniós jog önálló fogalmának kell tekinteni.

23. Ebben az összefüggésben kétségtelen, hogy a 2015/848 rendelet az elődjétől eltérően nem csak azokra az eljárásokra vonatkozik, amelyek a fizetésképtelen adós vagyona feletti rendelkezési jogának részleges vagy teljes elvonását eredményezik. [13] Tekintettel azonban a két rendelet közötti folytonosságra, az a tény, hogy a 2015/848 rendelet tárgyi hatálya kibővült, nem alkalmas arra, hogy lényegesen megváltoztassa a „fő érdekeltségek központja” fogalmának értelmezését. Ezt az értelmezést alátámasztja az a tény, hogy bizonyos esetekben, ha a fizetésképtelenségre alkalmazandó törvény előírja, az eljárás jellege megváltozhat annak során. Az úgynevezett „*perpetuatio fori* elve” szabály szerint ugyanis ez a körülmény nem befolyásolhatja az eljáró bíróság joghatóságát.

9 Lásd: 2014. január 16-i (C-328/12, EU:C:2014:6, 21. pont).

10 Következésképpen az Egyesült Királyságnak az Unióból való kiválása főszabály szerint nem akadálya annak, hogy a portugál bíróságok tárgyalják a felperesek kérelmét.

11 A 2015/848 rendelet 7. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy „[a]mennyiben e rendelet eltérően nem rendelkezik, a fizetésképtelenségi eljárásra és joghatásaira annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén az ilyen eljárást megindítják”.

12 Lásd: 2006. május 2-i Eurofood IFSC ítélet (C-341/04, EU:C:2006:281, 31. pont); 2011. október 20-i Interedil ítélet (C-396/09, EU:C:2011:671, 43. pont); 2011. december 15-i Rastelli Davide és C. ítélet. (C-191/10, EU:C:2011:838, 31. pont).

13 A 2015/848 rendelet mindazokat az eljárásokat magában foglalja, amelyekben az adós megmentése, az adósságállomány rendezése vagy a reorganizáció a cél, valamint a fizetésképtelenségi eljárást megelőző eljárásokat is. Lásd: az A ügyre vonatkozó indítványom (C-716/17, EU:C:2019:262, 25. pont). Lásd még: Hess, B., Oberhammer, P., Bariatti, S., Koller, Ch., Laukemann, B., Requejo Isidro, M., Villata, F. C. (szerk.), *The Implementation of the New Insolvency Regulation*: *Improving Cooperation and Mutual Trust*, Nomos, Baden-Baden, 2017, 52. o.; Sautonie-Laguionie, L., „L’extension du champ d’application du règlement (UE) nº 2015/848 par une définition vaste des »procédures d’insolvabilité«”, *Le nouveau droit européen des faillites internationales*, (szerk.) Cotiga-Raccah, A., Sautonie-Laguionie, L., Bruylant, Brüsszel, 2018, 66. és azt követő oldalak.

24. Ezzel szemben, amennyiben a 2015/848 rendeletet önálló szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyekre alkalmazzák, az e rendelet keretében a „fő érdekeltségek központja” kifejezés értelmére vonatkozó pontosításokkal kapcsolatban elfogadott megoldások és az e rendeletben előírt vélelmek kétségeket vethetnek fel a korábbi ítélkezési gyakorlatnak az említett rendeletre tekintettel fennálló alkalmazhatóságát illetően.

1. A „fő érdekeltségek központja” fogalom

25. Az 1346/2000 rendelet nem határozta meg a „fő érdekeltségek központja” fogalmát. Ugyanakkor e rendelet rendszerében ennek a fogalomnak a tartalmát az említett rendelet (13) preambulumbekezdése pontosította, amely szerint „[a] »fő érdekeltségek központja« az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez [helyesen: és így ez] harmadik személy részéről megállapítható”. A 2015/848 rendelet a 3. cikk (1) bekezdése első albekezdésének második mondatában *a priori* használja a „fő érdekeltségek központja” fogalmának az 1346/2000 rendelet (13) preambulumbekezdésében szereplő meghatározását.

26. Márpedig úgy tűnik, hogy az 1346/2000 rendelet (13) preambulumbekezdése elismerte az összefüggést az adós érdekeltségei rendszeres kezelésének helye és e hely harmadik személy részéről történő megállapításának lehetősége között. Ez a preambulumbekezdés ugyanis előírta, hogy „[a] »fő érdekeltségek központja« az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez [helyesen: és *így* ez] harmadik személy részéről megállapítható”[14]. Ezzel ellentétben a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondata nem vette át az „így” kifejezést.[15]

27. Ugyanakkor nem hiszem, hogy ez az apró eltérés az 1346/2000 rendelet rendszerében elfogadotthoz képest jelentősebben megváltoztathatná azt a módot, ahogyan az adós fő érdekeltségei központjának helyét meg kell határozni.

28. Az „[*így]* harmadik személy részéről megállapítható” helyre történő utalás azt jelentette, hogy azt a helyet, ahol az adós az érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, objektív kritériumok alapján kellett meghatározni, amelyek ahhoz szükségesek, hogy ezt a helyet harmadik személyek megállapíthassák. Ezzel összefüggésben a Bíróság az 1346/2000 rendelettel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában már megállapította, hogy a fő érdekeltségek központját egyrészt objektív, másrészt harmadik személy részéről megállapítható körülmények alapján kell beazonosítani.[16]

29. A 2015/848 rendeletet illetően az objektív kritériumok alkalmazása továbbra is alapvető fontosságú annak biztosítása érdekében, hogy a joghatósági szabály garantálja a jogbiztonságot és a joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásának kiszámíthatóságát. Ez a jogbiztonság és kiszámíthatóság annál is inkább fontos, mivel éppúgy, mint az 1346/2000 rendeletben, a joghatósággal rendelkező bíróság meghatározása a 2015/848 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően az alkalmazandó jog megállapításához vezet.[17]

14 Kiemelés tőlem.

15 Lásd: Andrianesis, A. P., „The Opening of Multijurisdictional Insolvencies Through the Prism of the Recast Regulation 848/2015”, *European Company Law*, 2017., 14(1) kötet, 9. pont; Mucciarelli, F. M., „Private International Law Rules in the Insolvency Regulation Recast: A Reform or a Restatement of the *Status Quo*?” *European Company Law*, 2016, 1. kötet, 14. és 15. o.; Vallens, J. L., „Le règlement (UE) nº 2015/848 du 20 mai 2015: une avancée significative du droit européen de l’insolvabilité”, *Revue Lamy Droit des Affaires*, 2015, 106. sz., 18. o.

16 Lásd: 2006. május 2-i Eurofood IFSC ítélet (C-341/04, EU:C:2006:281, 33. pont); 2011. október 20-i Interedil ítélet (C-396/09, EU:C:2011:671, 49. pont). Lásd még: 2016. május 24-i Leonmobili és Leone ítélet (C-353/15, tették közzé, EU:C:2016:374, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

17 Lásd analógia útján: 2006. május 2-i Eurofood IFSC ítélet (C-341/04, EU:C:2006:281, 33. pont), amely az 1346/2000 rendeletre vonatkozik. A kollíziós szabályok alapvető célja ugyanis az, hogy biztosítsák az adott tényállás értékelése tekintetében az alkalmazandó jog előreláthatóságát, még olyan esetben is, amikor az az eljáró bíróság szerinti állam jogának alkalmazásáról van szó. Lásd többek között: a KP ügyre vonatkozó indítványom (C-83/17, EU:C:2018:46, 81. pont).

30. Egyébiránt a 2015/848 rendeletben szereplő joghatósági és kollíziós szabályok egy másik sajátos célja – amint azt e rendelet (5) preambulumbekezdése kimondja – „az olyan körülményeket elkerülni, amelyek arra ösztönzik a feleket, hogy kedvezőbb jogi helyzet elérése érdekében a vagyonukat vagy a bírósági eljárást egyik tagállamból a másikba helyezzék a hitelezők összességének a hátrányára (ún. »forum shopping«)”. A fő érdekeltségek központja helyének meghatározását szolgáló objektív kritériumok alkalmazása továbbá az adósok által folytatott ilyen gyakorlat korlátozását is lehetővé teszi.

31. A fentieket figyelembe véve, a 2015/848 rendelet keretében azt a helyet, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, olyan objektív kritériumok alapján kell meghatározni, amelyet harmadik személyek megállapíthatnak.

2. A 2015/848 rendeletben előírt vélelmek

32. Az uniós jogalkotó nem elégedett meg azzal, hogy a 2015/848 rendelet keretében megismételje, és kötelező erővel ruházza fel az 1346/2000 rendelet (13) preambulumbekezdését. Míg ugyanis az 1346/2000 rendelet csak a gazdasági társaságokra és a jogi személyekre vonatkozó vélelmet írt elő, a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének másodiktól negyedikig terjedő albekezdései három különféle vélelmet állapítanak meg, amelyeket az adósok három kategóriájára, nevezetesen először is a gazdasági társaságokra és a jogi személyekre, másodszor az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet folytató magánszemélyekre, és harmadszor, bármely más magánszemélyre kell alkalmazni.

33. Ezenkívül az uniós jogalkotó olyan korlátozásokat vezetett be, amelyek alapján a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének másodiktól negyedikig terjedő albekezdéseiben foglalt vélelmek nem alkalmazhatóak a fő érdekeltségek feltételezett központjának áthelyezését követő időszakban. Ez az időtartam hat hónap az önálló szakmai tevékenységet nem folytató magánszemélyek esetében, és három hónap az adósok másik két kategóriája esetében. Véleményem szerint ez a megkülönböztetés abból fakad, hogy egy ilyen magánszemély számára könnyebb áthelyezni fő érdekeltségeinek feltételezett központját. Mindenesetre ezek a korlátozások nem tűnnek relevánsnak a jelen ügyben.[18]

34. A 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében előírt, az önálló szakmai tevékenységet nem folytató magánszemélyekre vonatkozó vélelem szerint ellenkező bizonyításig az ilyen személy fő érdekeltségeinek központja feltételezhetően a szokásos tartózkodási helye. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés éppen erre a körülményre vonatkozik, vagyis arra a kérdésre, hogy tekintettel arra, hogy a felperesek egyetlen ingatlanvagyona Portugáliában található, a vélelmet ez utóbbi tagállam javára meg lehet-e dönteni.

35. Ebben az összefüggésben a 2015/848 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében előírt vélelmek – ideértve az e rendelkezés negyedik albekezdésében előírt vélelmet is – jellege kétségeket ébreszthet e rendelet 4. cikkének (1) bekezdése alapján, amely szerint annak a bíróságnak, amelyhez a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet benyújtották, hivatalból meg kell vizsgálnia, hogy rendelkezik-e a 3. cikk értelmében joghatósággal. Emellett ugyanezen rendelet (27) preambulumbekezdése kimondja, hogy „[a] fizetésképtelenségi eljárás megindítása előtt az eljáró bíróságnak hivatalból meg kell vizsgálnia, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja vagy az adós telephelye valóban a bíróság joghatósági területén helyezkedik-e el”.

18 Kétségtelen, hogy 2016 óta a felperesek szokásos tartózkodási helye az Egyesült Királyságban volt. Emellett, amint az a jelen indítvány 18. pontjából kitűnik, ahhoz, hogy a 2015/848 rendelet az alapeljárásban alkalmazható legyen, a fizetésképtelenségi eljárás megindításának időpontja nem lehet 2017. június 26. előtt. Mindenesetre a kérdést előterjesztő bíróság által a kérdésében alkalmazott megfogalmazás arra utal, hogy ez a bíróság kizárja annak lehetőségét, hogy az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésével kapcsolatos vélelem megdönthető legyen a felperesek szokásos tartózkodási helyének a hat hónapos időszak alatt történő áthelyezésére tekintettel.

36. A 2015/848 rendelet következő preambulumbekezdéseinek olvasata megerősíti azt az értelmezést, amely szerint a joghatóság kérdésének hivatalból történő vizsgálatára irányuló kötelezettség az eljáró bíróságot terheli, még abban az esetben is, amikor az említett rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében szereplő vélelemről van szó. Ugyanis amíg a 2015/848 rendelet (30) és (31) preambulumbekezdése a vélelmekre vonatkozik, e rendelet (32) preambulumbekezdése azt írja elő, hogy *„[m]inden olyan esetben*, amikor az eset körülményei kérdésessé teszik a bíróság joghatóságát, a bíróságnak fel kell szólítania az adóst, hogy nyújtson be az állításait alátámasztó kiegészítő bizonyítékokat, továbbá – amennyiben a fizetésképtelenségi eljárásra alkalmazandó jogszabályok ezt lehetővé teszik – lehetőséget kell biztosítania az adós hitelezőinek arra, hogy kifejtsék álláspontjukat a joghatósággal kapcsolatban”[19].

37. *A priori* nehéznek tűnik összeegyeztetni a *vélelmek* fogalmával, ha a bíróságok kötelesek megvizsgálni azt, hogy *ténylegesen* hol található az adós fő érdekeltségeinek központja, mivel e vélelmek bevezetésének célja lényegében az volt, hogy mentesítsék a bíróságokat az eset körülményeinek megvizsgálására vonatkozó kötelezettség alól.

38. Ezzel a nyilvánvaló ellentmondással szembesülve meg kell jegyeznem, hogy noha az 1346/2000 rendelet nem tartalmazott a 2015/848 rendelet 4. cikkének (1) bekezdéséhez hasonló rendelkezést, a 2015/848 rendelethez hasonlóan a gazdasági társaságokra és jogi személyekre vonatkozóan mégis előírt egy, a fő érdekeltségek központjára vonatkozó vélelmet.

39. Ez nem gátolta meg a Bíróságot abban, hogy az Eurofood IFSC ítéletben,[20] azt a következtetést vonja le, hogy a kölcsönös bizalom elvéhez szorosan kapcsolódik az, hogy egy tagállami bíróság, amelyhez egy fizetésképtelenségi főeljárás megindítása iránti kérelmet nyújtottak be, az 1346/2000 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésére figyelemmel ellenőrizze joghatóságának fennállását, vagyis vizsgálja meg, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja ebben a tagállamban található-e.

40. Ebből következik, hogy a 2015/848 rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében előírt kötelezettség már 1346/2000 rendelet hatálya alatt a tagállamok bíróságait terhelte, jóllehet e cikk a fő érdekeltségek központjára vonatkozó vélelmet tartalmaz. Ez a vélelem a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének második albekezdésében is szerepel, a magánszemélyekkel kapcsolatos másik két vélelem mellett. Következésképpen véleményem szerint e vélelem – valamint a 2015/848 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében előírt két másik vélelem – jogi ereje az 1346/2000 rendelet 3. cikkének (1) bekezdéséhez képest változatlan marad.

41. Ebben az összefüggésben az 1346/2000 rendeletben a társaság létesítő okirat szerinti székhelyével kapcsolatos vélelem jogi erejét illetően a Bíróság az Eurofood IFSC ítéletben[21] megállapította, hogy ez a vélelem csak akkor dönthető meg, ha objektív és harmadik személyek által megállapítható tényezők olyan tényleges helyzet megállapítását teszik lehetővé, amely eltér attól, amit a létesítő okirat szerinti székhely elhelyezkedése tükröz. Ezzel kapcsolatban a Bíróság ebben az ítéletben pontosította, hogy az említett vélelem megdönthető, ha az adós nem végez semmiféle tevékenységet azon tagállam területén, ahol a székhelye található,[22] és az Interedil ítéletben,[23] megállapította, hogy ez a helyzet áll fenn akkor is, amikor a társaság központi ügyintézésének helye nem a létesítő okirat szerinti székhelyen található.

19 Kiemelés tőlem.

20 Lásd: 2006. május 2-i ítélet (C-341/04, EU:C:2006:281, 41. pont). Ezen értelmezés hatásait tekintve lásd: Van Calster, G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, Portland, 2016, 298. o.

21 Lásd: 2006. május 2-i Eurofood IFSC ítélet (C-341/04, EU:C:2006:281, 34. pont).

22 Lásd: 2006. május 2-i Eurofood IFSC ítélet (C-341/04, EU:C:2006:281, 35. pont).

23 2011. október 20-i Interedil ítélet (C-396/09, EU:C:2011:671, 51. pont).

42. Ebből arra következtetek, hogy a 2015/848 rendelet és annak vélelmei tekintetében, ideértve a 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében foglaltat is, a fő érdekeltségek feltételezett központja az említett rendelet 4. cikkének (1) bekezdése alapján elvégzett vizsgálat kiindulópontját is jelenti. E vizsgálat keretében az a bíróság, amelyhez a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet beterjesztették, megvizsgál minden releváns elemet annak megismerése érdekében, hogy a szokásos tartózkodási hely javára szóló vélelem nem dőlt-e meg.[24] Ez a vélelem csak akkor dönthető meg, ha ezek az tényezők, amelyek az önálló szakmai tevékenységet nem folytató természetes személyekre vonatkozóan alkalmazandó kritériumok alapján kerülnek meghatározásra, olyan tényleges helyzet megállapítását teszik lehetővé, amely eltér attól, amit a létesítő okirat szerinti székhely elhelyezkedése tükröz.

43. Ezért meg kell vizsgálni, hogy mit kell megjelenítenie a szokásos tartózkodási helynek mint a fő érdekeltségek feltételezett központjának, majd azonosítani kell azokat a kritériumokat, amelyek az e vizsgálat eredményétől eltérő tényleges helyzet megállapítását teszik lehetővé.

C. Az 1346/2000 rendeletre vonatkozó korábbi ítélkezési gyakorlatnak az önálló szakmai tevékenységet nem folytató természetes személyekre való alkalmazása

1. A szokásos tartózkodási hely mint a fő érdekeltségek feltételezett központja

44. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a felperesek szokásos tartózkodási helyüket az Egyesült Királyságban határozták meg. Anélkül, hogy megkísérelném megállapítani, hogy ez a körülmény megfelel-e a „szokásos tartózkodási helynek” a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdése értelmében vett fogalmának, megjegyzem, hogy ez a rendelet nem határozza meg ezt a fogalmat. Mivel semmi sem utal arra, hogy a jogalkotó a szokásos tartózkodási hely meghatározása céljából a nemzeti jogszabályokra kívánt hivatkozni, úgy kell tekinteni, hogy a „szokásos tartózkodási hely” fogalma az uniós jog önálló fogalmát képezi.

45. Kétségtelen, hogy a Bíróságnak különösen a 2201/2003/EK rendelettel[25] kapcsolatos ítélkezési gyakorlata – amelyben egy gyermek szokásos tartózkodási helyéről van szó – foglalkozik ezzel a fogalommal. Azonban az e rendelet rendszerében a szokásos tartózkodási hely meghatározására alkalmazott kritériumok nem tűnnek átültethetőnek a 2015/848 rendeletre annak meghatározása céljából, hogy mely okok alapján kell a szokásos tartózkodási helyet az adós fő érdekeltségei központjának vélelmezni. Ebben az összefüggésben nem a szociális vagy családi helyzettel,[26] hanem az adós pénzügyi helyzetével kapcsolatos elemeket kell előtérbe helyezni.[27]

46. A 2015/848 rendelet keretében ugyanis a szokásos tartózkodási hely képezi az adós fő érdekeltségei központjának helyét, így ennek a helynek szintén – vagy még inkább elsősorban – meg kell felelnie az e rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatában szereplő kritériumoknak, vagyis egy olyan helynek, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható. Márpedig egy adós szociális vagy családi helyzete nem olyan tényező, amelyet harmadik személyek könnyen megállapíthatnak. Ettől kétségtelenül eltér a helyzet az olyan személyek közötti, gazdasági hatásokkal járó kapcsolatok esetén, mint amilyen a házastársi kapcsolat vagy az azonos háztartásban élők közötti kapcsolat. Az ilyen kapcsolatok befolyásolhatják egy adós vagyoni helyzetét, és különösen arra késztethetik, hogy harmadik személyekkel ügyleteket kössön.

24 Lásd ebben az értelemben: Cuniberti, G., Nabet, P., Raimon, M, *Droit européen de l'insolvabilité*. Règlement (UE) 2015/848 du 20 mai 2015 relatif aux procédures d'insolvabilité, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 2017, 116. o., 197. pont.

25 A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítések: HL 2013. L 82., 63. o., HL 2018. L 33., 5. o.).

26 Lásd *a contrario*: 2010. december 22-i Mercredi ítélet (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 47. és 48. pont).

27 Lásd: Jault-Seseke, F., „Le règlement 2015/848: le vin nouveau et les vieilles outres”, *Revue critique de droit international privé*, 2016, 27. pont.

Mindazonáltal az a véleményem, hogy ezeket a kapcsolatokat nem az adós szempontjából fennálló szubjektív jelentőségük, hanem gazdasági hatásaik miatt kell figyelembe venni. Márpedig a fő érdekeltségek központjának helye szerint joghatósággal rendelkező bíróságok meghatározásával összefüggésben egy anyavállalat és leányvállalata kapcsolata egyértelműen eltér az egymással rokonságban álló személyek kapcsolatától. Az önálló szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyek esetén a gazdasági helyzetüket a családi helyzetüktől elválasztó határvonal elmosódik, míg a gazdasági társaságok esetén ez a kérdés fel sem merül.

47. Ezt az értelmezést megerősíti M. Virgós és E. Schmit jelentésének [28] olvasata, amely jelentésről általánosan elfogadott, hogy hasznos iránymutatást nyújtó forrás az 1346/2000 rendelet, és ezáltal a 2015/848 rendelet értelmezése során.

48. E jelentés 75. pontjában a szerzők az 1346/2000 rendelet (13) preambulumbekezdésével és a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatához hasonló megfogalmazásban kifejtik, hogy a „fő érdekeltségek központja” fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely azt a helyet jelöli meg, ahol az adós az érdekeltségeit rendszeresen, tehát harmadik személyek által megállapítható módon kezeli. E szerzők hozzáteszik, hogy az „érdekeltségek” kifejezés használatával nemcsak a kereskedelmi, ipari vagy szakmai tevékenységekre, hanem *minden gazdasági tevékenységre* kiterjedt az a szándék, hogy magában foglalja az egyének, *különösen a fogyasztók* tevékenységeit. Így még az önálló szakmai tevékenységet nem folytató természetes személyek („fogyasztók”) vonatkozásában sincs hivatkozás a gazdasági jellegű érdekektől eltérő érdekre. A gazdasági érdekeltségek központját elsősorban az ezen érdekekkel kapcsolatos elemek alapján kell megállapítani.

49. A fentieket figyelembe véve úgy vélem, hogy a tényleges helyzet akkor nem azonos azzal, amelyet a szokásos tartózkodási hely azonosításának kell tükröznie, amikor a szokásos tartózkodási hely nem szolgál az adós gazdasági döntéshozatalának, jövedelmei jelentős része megszerzésének és elköltésének helyeként, vagy azon helyként, ahol vagyonának jelentős része található. Ezek azok a körülmények, amelyek esetén a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében szereplő vélelem megdönthető

50. Ezzel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy a felperesek vagyonának jelentős részét képezi-e a Portugáliában található egyetlen ingatlanvagyonuk. Amennyiben így van, akkor a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében szereplő vélelem megdönthető, és a bíróságnak meg kell határoznia, vajon elegendő-e ez a tényező annak megállapításához, hogy a felperesek fő érdekeltségeinek központja e tagállamban található.

51. Így már csak azokat a tényezőket kell azonosítani, amelyek alkalmasak e vélelemnek az adós egyetlen ingatlanvagyonának helye szerinti tagállam javára történő megdöntésére.

2. A vélelem megdöntésére alkalmas tényezők

52. A portugál kormány az Interedil ítéletre [29] hivatkozva azt állítja, hogy magánszemélyek esetében a fő érdekeltségeik központja annak a helynek felel meg, ahol a vagyonuk jelentős része található, vagy azon a helyen, ahol a gazdasági, társadalmi és családi kapcsolataik nagyrészt fennállnak, amit átfogó értékelés alapján, és a jelenlegi és lehetséges hitelezők szempontjainak figyelembevételével kell meghatározni Ebben az összefüggésben az elmélet rámutat, hogy az eljáró bíróság számos szempontot vesz

28 M. Virgós és E. Schmit fizetésképtelenségi eljárásokra vonatkozó egyezményről szóló, 1996. május 3-i jelentése (az Európai Unió Tanácsának dokumentuma, 6500/96, DRS 8 [CFC]), a végleges változat teljes angol szövege megtalálható Moss, G., Fletcher, L. F., Isaacs, S., művében: *The EC Regulation on Insolvency Proceeding: a Commentary and Annotated Guide*, 2. kiadás, Oxford University Press, Oxford, 2009., 381. és azt követő oldalak.

29 2011. október 20-i ítélet (C-396/09, EU:C:2011:671, 52. pont).

figyelembe, mint amilyen például egy bérleti szerződés vagy tulajdonjog fennállása, a lakás mérete, a villamosenergia-fogyasztás, a napi megélhetési költségek, a család jelenléte vagy hiánya a helyszínen, a munkaszerződés, a nyelv ismerete vagy akár a személy adósságainak és vagyontárgyainak elhelyezkedése. [30]

53. Véleményem szerint szükség van néhány jelentős pontosításra az azon elemekre vonatkozó fenti megfontolásokra vonatkozóan, amelyek relevánsak lehetnek a 2015/848 rendelet 4. cikkének (1) bekezdése alapján végzett vizsgálat során.

54. Először is kétségtelen, hogy az uniós jogalkotó a 2015/848 rendelet (30) preambulumbekezdésében szereplő magyarázatokkal pontosította az e rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében előírt vélelmeket, ideértve azokat is, amelyek önálló szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyekre vonatkoznak. Ez a preambulumbekezdés többek között kimondja, hogy „[ilyen] magánszemélyek esetében e vélelemnek megdönthetőnek kell lennie például akkor, ha az adós vagyonának jelentős része a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamon kívül található […]” [31]. A felperesek e fordulatra való hivatkozással azt állítják, hogy ez a jelen ügyben az általuk előterjesztett kereset elbírálására vonatkozó joghatósággal a portugál bíróságokat ruházza fel.

55. Ugyanakkor – amint arra a portugál kormány és a Bizottság rámutat – az ebben a preambulumbekezdésben említett helyzetek csak példaként szolgálnak azon helyzetekre, amelyekben a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében szereplő vélelem megdönthető („megdönthetőnek kell lennie”). [32] Ezzel szemben pusztán az a tény, hogy az ebben a preambulumbekezdésben említett körülmények fennállnak, nem jelenti azt, hogy a vélelem automatikusan megdőlne egy tagállam javára. Ebből következik, hogy az adós vagyonának helye az egyik olyan tényező, amelyet figyelembe kell venni annak vizsgálatakor, hogy a vélelem valamely tagállam javára megdönthető-e.

56. Annak megállapítása ugyanis, hogy egyetlen vagyontárgy alkalmas a fő érdekeltségek központja helyének megváltoztatására, ellentétes a 2015/848 rendelet, célkitűzéseivel, vagyis a „forum shopping” elkerülésével. Még mindig ebben az összefüggésben figyelembe kell venni azon értelmezés hatásait, amely szerint a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében foglalt vélelemnek azon tagállam javára kell megdőlnie, amelynek területén az adós ingatlanvagyona található. Ezen értelmezésnek ugyanis az a következménye, hogy azon személyek esetén, akiknek szokásos tartózkodási helye egy olyan tagállamban van, ahol munkaviszonyban állnak, miközben egy harmadik államban található ingatlanvagyonnal rendelkeznek, a tagállamok bíróságai nem rendelkeznek joghatósággal a fizetésképtelenségi eljárás megindítására. [33]

57. Másodszor, hasznos kiindulási pontokra lehet következtetni a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének az ugyanezen rendelkezés negyedik albekezdésével összefüggésben, és az önálló szakmai tevékenységet nem végző természetes személyek sajátos helyzetének figyelembevételével értelmezett második mondata szövegéből.

30 Lásd: Cuniberti, G., Nabet, P., Raimon, M., i. m., 76. o., 145. pont.

31 A 2015/848 rendelet (30) preambulumbekezdése kétségtelenül megemlít egy, a vélelem megdöntésére alkalmas második helyzetet, vagyis azt, amikor „megállapítható, hogy az [adós áttelepülésének] fő oka az volt, hogy a fizetésképtelenségi eljárást ezen új joghatóság alatt indítsák meg, és az eljárás ilyen módon történő megindítása nyilvánvalóan sértené azon hitelezők érdekeit, akikkel az adósnak az áttelepülést megelőzően volt kapcsolata”. Ugyanakkor a felpereseknek nem rótták fel, hogy ilyen szándékból helyezték át a szokásos tartózkodási helyüket, és úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem vetette fel ezt a lehetőséget.

32 Lásd még a jelen indítvány 49. pontját.

33 Lásd a jelen indítvány 20. pontját.

58. Egyrészt a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatával összhangban a fő érdekeltségek központja annak a helynek felel meg, ahol az adós az érdekeltségei kezelését *rendszeresen* végzi; ebből az a következtetés vonható le, hogy e helynek kellően állandónak kell lennie.[34] Amint az a jelen indítvány 31. pontjából kitűnik, azt a tényt, hogy az érdekeltségek kezelésének állandó központjáról van szó, olyan objektív elemek alapján kell megállapítani, amelyek harmadik személy részéről megállapíthatók.

59. Másrészt a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdése második mondatának megfogalmazásából az is következik, hogy annak a helynek, ahol az adós az érdekeltségeit rendszeresen kezeli, harmadik személy részéről *megállapíthatónak* kell lennie, ami azt jelenti, hogy ebben az összefüggésben az összes objektív elem által létrehozott benyomás bír döntő jelentőséggel.[35]

60. Kétségkívül igaz, hogy a „harmadik személy" kifejezés rendkívül tág fogalom. A 2015/848 rendelet (28) preambulumbekezdése egyértelművé teszi, hogy „[a]nnak mérlegelésekor, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja *harmadik fél részéről megállapítható-e*, különös figyelmet kell fordítani a *hitelezőkre*, valamint arra, hogy a hitelezők megítélése szerint az adós hol kezeli érdekeltségeit".[36] Emellett az Interedil[37] ítéletében a Bíróság rámutatott, hogy az 1346/2000 rendelet (13) preambulumbekezdésében hivatkozott az objektivitás és a megállapíthatóság követelménye akkor teljesül, ha a tárgyi tényezőket, amelyeket azon hely meghatározása során vesznek figyelembe, ahol az adós társaság érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, úgy hozták nyilvánosságra, vagy legalábbis kellően nyilvánvalóvá tették őket ahhoz, hogy *harmadik személyek, különösen pedig e társaság hitelezői* tudomást szerezhettek róluk.

61. Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés a megfogalmazása szerint csak arra a körülményre hivatkozik, hogy az adós olyan tagállamban található ingatlanvagyon tulajdonosa, amely nem azonos a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállammal, amelynek területén munkaviszonyban áll. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből azonban kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt a felperesek többek között azt állították, hogy Portugáliában kötöttek meg minden ügyletet és minden olyan szerződést, amely a fizetésképtelenségükhöz vezetett.

62. Következésképpen, az önálló szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyek vonatkozásában úgy gondolom, hogy nem kell döntő jelentőséget tulajdonítani a korábban az adós helyzetével kapcsolatban a hitelezőkben kialakul összbenyomásnak.

63. Az Unióban ugyanis jelentős ezeknek a személyeknek a mobilitása. Hitelezői mindig megelőzhetik az adós érdekeltségei központjának áthelyezését, és a 2015/848 rendelet (27) preambulumbekezdése szerint az adós fő érdekeltségei központjának vagy a telephelyének ténylegesen a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság joghatósági területén kell elhelyezkednie. Egyebekben ez a rendelet elegendő biztosítékot nyújt azon lehetőség megakadályozására, hogy a kedvezőbb bíróság megválasztására csalás vagy visszaélésszerű magatartás útján kerüljön sor. Ennek következtében, anélkül hogy ez érintené e biztosítékok végrehajtását, különös figyelmet kell szentelni azoknak objektív tényezőknek, amelyeket harmadik személyek (jelenlegi és lehetséges hitelezők) megállapíthatnak ilyen kérelem benyújtásakor.

34 Fabriès-Lecéa, E., „Règlement (UE) nº 2015/848 du 20 mai 2015 relatif aux procédures d'insolvabilité. Commentaire article par article", (szerk.) Sautonie-Laguionie, L., *Société de législation comparée*, Párizs, 2015, 61. o.

35 Ebben az értelemben, azon tény vonatkozásában, hogy a fő érdekeltségek központjának harmadik személy részéről megállapíthatónak kell lennie, lásd: Jault-Seseke, F., i. m.

36 Kiemelés tőlem.

37 2011. október 20-i ítélet (C-396/09, EU:C:2011:671, 49. pont).

D. Végső megfontolások

64. Elemzésemet összefoglalva: a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében foglalt vélelem megdönthető abban az esetben, ha egy önálló szakmai tevékenységet nem végző magánszemély szokásos tartózkodási helye nem szolgál az adós gazdasági döntéshozatalának, jövedelmei jelentős része megszerzésének és elköltésének helyeként, vagy azon helyként, ahol vagyonának jelentős része található. Ezt a vélelmet azonban nem lehet megdönteni annak az államnak a javára, amelynek területén az egyetlen ingatlanvagyon található, amennyiben nincsenek olyan egyéb tényezők, amelyek arra utalnak, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja e tagállamban helyezkedik el. Ezt a körülményt objektív, harmadik személyek (jelenlegi és lehetséges hitelezők) részéről megállapítható, az ezen adós gazdasági érdekeihez kapcsolódó tényezők alapján lehet megállapítani.

V. Végkövetkeztetés

65. A fenti okokból azt javasolom, hogy a Bíróság a Tribunal da Relação de Guimarães (guimarãesi fellebbviteli bíróság, Portugália) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre a következő választ adja:

A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első és negyedik albekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a vélelem, amely szerint egy önálló szakmai tevékenységet nem végző magánszemély adós szokásos tartózkodási helyét kell a fő érdekeltségei központjának vélelmezni, megdönthető abban az esetben, ha a szokásos tartózkodási hely nem szolgál az adós gazdasági döntéshozatalának, jövedelmei jelentős része megszerzésének és elköltésének helyeként, vagy azon helyként, ahol vagyonának jelentős része található.

Ezt a vélelmet azonban nem lehet megdönteni annak az államnak a javára, amelynek területén az adós egyetlen ingatlanvagyona található, amennyiben nincsenek olyan egyéb tényezők, amelyek arra utalnak, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja e tagállamban helyezkedik el. Ezt a körülményt objektív, harmadik személyek (jelenlegi és lehetséges hitelezők) részéről megállapítható, az ezen adós gazdasági érdekeihez kapcsolódó tényezők alapján lehet megállapítani.